

Environmentální kriminalita – Finanční zájmy Evropské Unie, ekonomickou obnovu a cíle Zelené dohody

Typ dokumentu: Studie (Říjen 2022)

Autor: Tematické oddělení Evropského Parlamentu pro práva občanů a ústavní záležitosti

Zdroj: [Studie](#)

Souhrn

Environmentální kriminalita je považována za hlavní výzvu současné společnosti. Zločin je zhoubný, škodlivý a může mít mnohočetné a mnohostranné důsledky, které ovlivňují současné generace a generace budoucí. Přímé dopady na životní prostředí jsou běžně uznávány, ale stále více se zdůrazňují další dopady na zdraví, ekonomiku, bezpečnost a právní stát. V závislosti na oblasti se tento trestný čin může týkat různých pachatelů včetně jednotlivců, společností, vlády a neformálních zločineckých sítí.

Navzdory těmto výzvám narůstá kriminalita v oblasti životního prostředí, což zpochybňuje účinnost opatření na její snížení nebo dokonce vymýcení. Environmentální kriminalita je skutečně podporována obecně nízkým vnímáním rizik a vysokých zisků. Navíc, přestože osobní motivace pachatelů hraje důležitou roli, slabá místa v institucionálních a legislativních mechanismech a regulační a vynucovací selhání jsou rovněž významnými hnacími silami environmentální kriminality. Opatření k řešení tohoto jevu se neustále potýkají s obtížemi, které podkopávají jejich schopnost čelit výzvě. **Za prvé**, neexistuje žádná všeobecně uznávaná definice zločinu proti životnímu prostředí. Zahrnuje širokou škálu poměrně odlišných trestných činů. Podle Evropské komise mohou být „ekologické trestné činy“ považovány za porušení ochrany životního prostředí, které je nebo může být řešeno prostřednictvím trestního práva. **Za druhé**, trestné činy proti životnímu prostředí jsou vnímány jako zločiny „bez obětí“ nebo „skryté“ trestné činy. Lze je také kvalifikovat jako „kontrolní trestné činy“, protože jejich míra odhalení přímo závisí na účinnosti kontrol vnitrostátních orgánů. **Za třetí**, pachatelé trestné činnosti často spoléhají na „comingling“ (tj. smíchání nelegálních produktů s jejich legálními protějšky) v raných fázích dodavatelského řetězce, což ztěžuje rozlišení mezi legitimními a nezákonnými finančními toky. **Za čtvrté**, nezákonná a utajovaná povaha trestných činů proti životnímu prostředí přispívá k obtížím při vytváření přesných statistik o samotné trestné činnosti proti životnímu prostředí a rozsahu finančních toků, kterých se to týká. Odhady se často opírají o různé zdroje, včetně zveřejněných zpráv, statistik OSN o legálních obchodech a odhadů od kriminálního zpravodajství prostřednictvím INTERPOLu, na základě zpráv od národních ústředních úřadů v členských státech.

Regulační úsilí v posledních desetiletích prokázalo vyvíjející se ekologizaci trestního práva. Zelená kriminologie umožňuje zohlednit složitost trestných činů týkajících se životního prostředí, stejně jako překrývání ekologických trestných činů s mnoha dalšími oblastmi, jako je korporátní kriminalita, organizovaný zločin, podvody či korupce, ale i jednání nestátních zločinců, aktéři spravedlnosti, jako jsou nevládní organizace a organizace občanské společnosti.

V této souvislosti se Evropská Unie (dále jen „EU“) vydala na cestu systémových změn v souladu s dynamikou současných ambicí řídit největší transformaci Evropy za více než jednu generaci, vyvíjející se kolem vize vybudovat spravedlivější, zdravější, zelenější a „digitálnější“ společnost. V této

souvislosti Evropská Komise (dále jen „EK“) nastínila různé plány jako součást strategie se šesti hlavními ambicemi. Evropský zelený úděl, který byl představen v prosinci 2019, je jednou z těchto ambic, které se mají řídit Agendou 2030 a jejími cíli udržitelného rozvoje jak interně, tak externě, jakož i pařížské dohody. Tento vývoj vedl k tomu, že se životní prostředí dostalo do centra mnoha politických dokumentů, včetně Evropské zelené dohody. Současné politiky usilují o rovnováhu mezi ochranou životního prostředí a dalšími cíli, jako je ochrana finančních zájmů EU.

V tomto rámci byla navržena revize směrnice o environmentální kriminalitě (ECD), která zůstává hlavním nástrojem zavádějícím trestněprávní opatření na ochranu životního prostředí. Revize ECD v roce 2020 potvrdila mnoho nedostatků a nesrovnalostí a odhalila, že směrnice nedrží krok s vývojem právních předpisů EU v oblasti životního prostředí a zdá se, že není dostatečně vybavena, aby mohla reagovat na současné problémy v oblasti životního prostředí a výzvy. V důsledku nedostatků bylo zjištěno, že ECD v praxi nepřináší očekávané výsledky. Výsledkem je velmi nízký počet případů úspěšně vyšetřených a odsouzených trestných činů proti životnímu prostředí. Úrovně sankcí jsou také příliš nízké na to, aby byly skutečně odrazující, a nedostatek systematické přeshraniční spolupráce nepomohl k dosažení cílů směrnice.

Environmentální kriminalita roste také díky jejímu nadnárodnímu charakteru. Zatímco finanční kriminalita a zelená kriminalita spolu často úzce souvisí, současné legislativní rámce tuto provázanost dostatečně neřeší. Současné úsilí navíc dostatečně neřeší konvergenci trestné činnosti proti životnímu prostředí s jinými trestnými činy, jako je organizovaná trestná činnost, praní špinavých peněz a korupce, které jsou hlavními činiteli trestných činů proti životnímu prostředí. **Tento nedostatek komplexnosti přispívá k podkopávání snah o vyšetřování a stíhání pachatelů životního prostředí.** Na rozdíl od trestných činů proti životnímu prostředí jsou jak korupce, tak praní špinavých peněz v článku 83 SFEU výslovně uznány mezi tzv. „euro-zločin“, tj. zvláště závažné trestné činy s přeshraničním rozměrem.

Růst celosvětové pozornosti věnované trestné činnosti proti životnímu prostředí v posledním desetiletí vyplývá také z uznání jeho vážného a škodlivého dopadu nejen na životní prostředí a ekosystémy, ale také jeho významného poškození lidského zdraví a ekonomiky, jakož i ohrožení míru bezpečnosti a rozvoje. Environmentální kriminalita se stala jednou z nejziskovějších a nejrychleji rostoucích oblastí mezinárodní trestné činnosti, která roste „o 5–7 % ročně“ a „představuje 2–3krát vyšší tempo růstu celosvětové ekonomiky.“ Odhaduje se v roce 2018 na ekvivalent 110–281 miliard USD ročně.

Na rozdíl od jiných známých trestných činů se ekologické trestné činy zhoršují kvůli jejich dodatečným nákladům, jejich dopadu na životní prostředí a následným nákladům pro budoucí generace. Podobně se tyto trestné činy mohou zhoršit – nebo je zhoršit jinými dlouhodobými problémy, jako je klima změna.

Cíle této studie jsou mimo jiné následující:

- Posouzení výběru relevantních petic k danému tématu;
- Posouzení právního rámce pro potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí v EU;
- Posouzení, do jaké míry zahrnují cíle Zelené dohody schopnost řešit nezákonné finanční toky vyplývající z trestné činnosti proti životnímu prostředí;

- Posouzení právního rámce zabývajícího se sblíživáním trestné činnosti v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí, zejména praní špinavých peněz, rámce korupce organizovaného zločinu, jakož i rámce zaměřeného na ochranu finančních zájmů EU;
- Posouzení přiměřenosti těchto rámců pro efektivní zapojení zúčastněných stran;
- Posouzení vhodnosti současného vývoje politiky a legislativy pro zvládnutí rostoucích výzev v oblasti environmentální kriminality.

Reformy a návrhy se zaměří například na následující otázky:

- Potřeba přikládat větší význam trestným činům proti životnímu prostředí v regulačním režimu EU;
Potřeba dotáhnout do konce opatření předpokládaná v nedávném návrhu rozšířením oblasti působnosti směrnice o trestných činech proti životnímu prostředí a posílením režimu sankcí;
- Potřeba přijmout jasnější a přísnější pravidla odpovědnosti podniků v oblasti trestných činů proti životnímu prostředí;
- Potřeba podporovat meziodvětvovou náležitou péči, rovněž s přihlédnutím k úloze finančních institucí a důsledkům bílých límečků;
- Potřeba zlepšit přeshraniční spolupráci s cílem řešit problémy související s trestnou činností v oblasti životního prostředí;

Pokud se jedná o hodnocení petic na toto téma, v období o něco více než pět let existuje impozantní počet (57) petic, které jsou zařazeny do kategorie trestných činů proti životnímu prostředí, i když může být jasné, že mnoho z uvedených problémů v peticích nemusí nutně představovat trestný čin proti životnímu prostředí (nebo je přinejmenším obtížné to odvodit z informací v petici). Některé petice odkazují například na veřejný projekt nakládání s odpady v Řecku, který by vedl k příliš velké ekologické stopě. Za předpokladu, že je toto tvrzení správné, zjevně nemusí nutně představovat trestný čin. Existují však i další případy, kdy dochází k údajnému porušení evropského práva, které by mohlo představovat trestný čin.

Zdá se, že předkladatelé petic si často stěžují na provozovatele (nebo orgány veřejné moci), kteří by porušili evropské právo. Z právního hlediska je tato konstrukce zjevně problematická, protože je, alespoň pokud jde o směrnice, primární povinností dotčeného členského státu správně provést *acquis* EU v oblasti životního prostředí. Mnohé z petic lze proto vykládat tak, že obviňují nesprávné provedení, které může vést k porušení ze strany členského státu, ale ne nutně k trestnému činu proti životnímu prostředí. Jde skutečně o to, že s ohledem na zásadu legality v trestním právu představuje chování trestný čin pouze tehdy, pokud existuje vnitrostátní legislativa kriminalizující konkrétní chování v zákoně. Je zřejmé, že důležitý údaj lze nalézt ve směrnici o trestné činnosti proti životnímu prostředí, protože uvádí minimum činností a jednání, které by měly být podle práva členského státu kriminalizovány, pokud existuje stejná nezákonnost.

Petice ukazují, že pro předkladatele je obtížné rozlišovat mezi potenciálním porušením ze strany členského státu a trestným činem v oblasti životního prostředí (potenciálně spáchaným provozovatelem). V tomto ohledu je zarážející, že mnoho petic se zabývá velkými projekty (jako je stavba přehrad, letišť, přístavy, dálnice), které zjevně vzbuzují velké obavy obyvatel. S výjimkou (ojedinělých) případů, kdy by k takové velké činnosti došlo bez potřebného povolení nebo v rozporu s podmínkami povolení, se

však zpravidla nejedná o trestný čin proti životnímu prostředí. Některé z petic si zároveň stěžují na závažné ekologické problémy, některé vedou až k ohrožení lidského zdraví a alespoň podle petic porušují národní předpisy (např. emisní normy). Tyto případy by skutečně mohly představovat trestné činy proti životnímu prostředí. V tomto ohledu je také důležité poznamenat, že někteří z předkladatelů petic se již zjevně obrátili na vnitrostátní orgány členských států s konkrétními stížnostmi týkajícími se situace, ale zjistili, že členské státy nereagovaly adekvátně. Pouhá skutečnost, že stále poměrně značný počet občanů cítí, že v rámci EU existují situace, které mají tak závažný škodlivý charakter, že by je kvalifikovali jako „ekologické trestné činy“, je samozřejmě důvodem k obavám. Je však třeba být obezřetný, protože ne vždy to může být trestní právo, které může poskytnout adekvátní nápravu těchto obav. V některých případech to může být spíše nedostatečná participace (a tedy potenciální porušení aarhuských povinností), která způsobuje nespokojenost obyvatel nebo selhání v systému administrativního přezkumu. Potenciálně může také chybět komunikace o rizicích, která by obyvatelstvu vysvětlila přínosy konkrétních větších projektů nebo úřady mohou v některých případech ignorovat oprávněné obavy občanů v důsledku účinného lobování průmyslových nátlakových skupin za prosazení konkrétních projektů. Různé petice skutečně v tomto ohledu poskytují náznaky.

Neexistuje žádná všeobecně uznávaná definice ekologické kriminality. Zahrnuje širokou škálu poměrně odlišných trestných činů. Pro Evropskou komisi jsou „ekologické trestné činy“ porušením životního prostředí, které je nebo může být řešeno prostřednictvím trestního práva.

Vzhledem k jejich nezákonné a utajované povaze je obtížné vytvořit přesné statistiky trestných činů proti životnímu prostředí a rozsah příslušných finančních toků. Odhady se často opírají o různé zdroje, včetně zveřejněných zpráv, statistik OSN o legálních obchodech a odhadů od kriminálního zpravodajství prostřednictvím INTERPOLu, na základě zpráv od národních ústředních úřadů v členských státech.

Environmentální kriminalita je řízena řadou důvodů, od osobních motivací pachatelů, slabin v institucionálních a legislativních mechanismech až po regulační a vynucovací selhání. Je podporován obecně nízkým vnímáním rizik a vysokých zisků. V závislosti na oblasti jsou do ekologické kriminality zapojeny různé typy pachatelů, včetně jednotlivců, společností, vlád, neformálních zločineckých sítí a skupin organizovaného zločinu.

Zločinci se často spoléhají na to, že „přicházejí“ (tj. mísí nelegální kmeny, drahé kovy a kameny a odpadní produkty s jejich legálními protějšky) na počátku dodavatelského řetězce, což ztěžuje rozlišení mezi legitimními a nezákonnými finančními toky.

Trestná činnost proti životnímu prostředí má mnohočetné a mnohostranné důsledky v závislosti na povaze trestné činnosti nebo na dotčených zemích a sektorech. Přímé dopady na životní prostředí jsou běžně uznávány, ale stále více se zdůrazňují další dopady na zdraví, ekonomiku, bezpečnost a právní stát.

Trestné činy proti životnímu prostředí jsou často považovány za zločiny „bez obětí“ nebo „skryté“ trestné činy. Lze je také kvalifikovat jako „kontrolní trestné činy“, protože jejich objasněnost je přímo závislá na účinnosti kontrol vnitrostátních, většinou správních orgánů, často společně s orgány činnými v trestním řízení.

Regulační úsilí v posledních desetiletích prokázalo vyvíjející se ekologizaci trestního práva. Zelená kriminologie umožňuje zohlednit složitost trestných činů týkajících se životního prostředí, stejně jako překrývání ekologických trestných činů s mnoha dalšími oblastmi, jako je korporátní kriminalita, organizovaný zločin, podvody či korupce, ale i jednání nestátních zločinců. aktéři spravedlnosti, jako jsou nevládní organizace a organizace občanské společnosti.

Absence všeobecně uznávané definice trestné činnosti proti životnímu prostředí je jedním z hlavních problémů v úsilí o kriminalizaci trestných činů spadajících do této kategorie trestné činnosti. Hledání kolegiální definice naráží na složitost a rozmanitost souvisejících nelegálních aktivit. Environmentální kriminalita zahrnuje širokou škálu poměrně odlišných trestných činů. Definování těchto trestných činů je kontextově závislé a je založeno na kritériích, jako je způsobená škoda, zúčastnění aktéři a normy používané při posuzování povahy těchto nezákonných činností. Trestné činy lze také kategorizovat podle témat se zaměřením na konkrétní priority. Odborníci EnviCrimeNet například rozlišují témata jako chemikálie, ohrožené druhy, energie, znečištění, odpady a další (např. požáry, biodiverzita, pobřežní a chráněné oblasti nebo bezpečnost potravin). I když existují další možnosti kategorizace trestných činů proti životnímu prostředí, je důležité vzít v úvahu možné překrývání.

EK se domnívá, že velmi zjednodušeně řečeno, „ekologické trestné činy“ jsou porušením životního prostředí, které je nebo může být řešeno prostřednictvím trestního práva. Tato porušení jsou porušením povinností zaměřených na ochranu životního prostředí a mohou také zahrnovat „související porušení“, jako jsou (a) porušení ochrany životního prostředí, která jsou řešena jinými prostředky než trestním právem, nebo (b) jiná porušení životního prostředí, jako je podvod, který jsou spojeny s porušováním životního prostředí.

Podle INTERPOLu a Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) lze „environmentální zločin“ považovat za „souhrnný termín popisující jakoukoli nezákonnou činnost prováděnou zločineckým subjektem za účelem vytváření zisku, která má za následek poškození našeho ekosystému tím, že poškozují kvalitu životního prostředí, urychluje ztráty biologické rozmanitosti a vyčerpání přírodních zdrojů. Společné chápání také zahrnuje v tomto souhrnném termínu „nezákonné činnosti poškozující životní prostředí a zaměřené na prospěch jednotlivců nebo skupin nebo společností z využívání, poškozování, obchodování nebo krádeží přírodních zdrojů, včetně, ale nikoli výhradně, závažných trestných činů a nadnárodního organizovaného zločinu. Podle EUROPOLu zahrnuje trestná činnost proti životnímu prostředí trestné činy, jako je nesprávný sběr, přeprava, využití nebo likvidace odpadu; nelegální provoz závodu, ve kterém je vykonávána nebezpečná činnost nebo ve kterém jsou skladovány nebezpečné látky nebo přípravky; zabíjení, ničení, držení chráněných druhů volně žijících živočichů nebo rostlin nebo obchodování s nimi; výroba, dovoz, vývoz, uvádění na trh nebo používání látek poškozujících ozonovou vrstvu.

Obecně se termínem environmentální kriminalita označuje nelegální obchod s volně žijícími zvířaty, ale označuje také lesnické a rybářské trestné činy, nelegální ukládání odpadů včetně chemikálií, pašování látky poškozující ozonovou vrstvu a nelegální těžbu, stejně jako nově se objevující typ kriminality, jako je obchodování s uhlíkem a vodní hospodářství. Širší chápání zločinu proti životnímu prostředí také zahrnuje „financování hrozeb z využívání přírodních

zdrojů, jako jsou nerosty, ropa, dřevo, dřevěné uhlí, mořské zdroje, finanční zločiny v oblasti přírodních zdrojů, praní, daňové podvody a nelegální obchod s nebezpečným odpadem a chemikáliemi, stejně jako dopady nezákonného využívání a těžby přírodních zdrojů na životní prostředí.

Z právního hlediska lze trestný čin proti životnímu prostředí definovat jako „úmyslné obcházení zákonů a předpisů v oblasti životního prostředí ze strany jednotlivců a společností ve snaze získat osobní finanční prospěch.

Stanovení přesných statistik o environmentální kriminalitě a rozsahu finančních toků je v několika ohledech poměrně náročné. Nejenže trestná činnost není vhodná pro statistické vykazování, ale samotná povaha těchto trestných činů ztěžuje spolehlivé odhady. Nezákonná povaha tajných trhů ve skutečnosti znamená, že účastníkům přináší výhody, když udržují operace na trhu neprůhledné, což omezuje množství a kvalitu dat.

Uvědomit si dopad ekologické kriminality je obtížné. Projekt EFFACE identifikoval tři způsoby, jak popsat environmentální kriminalitu. Z **kvalitativního hlediska** lze dopad trestné činnosti proti životnímu prostředí popsat, aniž bychom uváděli čísla o dopadu. Naopak dopad lze popsat **kvantitativně** přiřazením čísel, která odkazují na rozsah dopadu, jako jsou tuny nelegálně obchodovaného odpadu. Nakonec lze na základě kvantifikovaných údajů o dopadech vypracovat **odhady finančních nebo peněžních dopadů** trestných činů proti životnímu prostředí. Nejistoty existují také, pokud jde o vymezení mezi různými skupinami trestné činnosti a ceny komodit uplatňované v různých odvětvích.

Nezákonné výnosy z trestných činů proti životnímu prostředí je také obtížné odhadnout, protože ne všechny země shromažďují údaje podle typu trestné činnosti a údaje, které jsou k dispozici, nejsou vždy srovnatelné. To je běžný trend v mnoha oblastech trestné činnosti, ale tyto obtíže s kvantifikací se ještě zhoršují. oblast environmentální kriminality kvůli rozdílům v národních definicích. Navíc mohou nastat statistické problémy vznikající kvůli určitým inherentním obtížím při kategorizaci určitých trestných činů.

Jako přední světový hospodářský a obchodní blok je „EU jednou z předních destinací nebo tranzitních uzlů pro nelegální obchod spojený s trestnými činy proti životnímu prostředí. K udržení tohoto stavu přispívají určité vnitřní geografické zvláštnosti nebo specifika související s ekonomickými nebo regulačními rysy.

EUROJUST uvádí, že nezákonné obchodování s odpady a volně žijícími druhy, trestné činy znečištění a nezákonné obchodování s nebezpečnými látkami patří k nejzávažnějším trestným činům v oblasti životního prostředí v EU. Podle nedávných odhadů pocházejí roční příjmy pouze z nezákonného trhu s odpady v EU. EU se pohybuje mezi 4 a 15 miliardami EUR. Trh s nelegálním odpadem roste jak s nebezpečným, tak s odpadem, který není nebezpečný. Tento trh je také známý zapojením skupin organizovaného zločinu (OCG), zejména malých, volně strukturovaných skupin, které se typicky podílejí na mezinárodní přepravě odpadů z EU. Tito pachatelé podnikají v nelegálním obchodování a odstraňování odpadů mimo rámec regulačních předpisů. rámce stanovené národními a mezinárodními

zákony o odpadech, často ve spojení s jinými formami odpadové trestné činnosti, jako je záměrná nesprávná klasifikace odpadů nebo provozování nelegálních míst nakládání s odpady.

Pokud jde o nelegální volně žijící zvířata, nedostatek údajů neumožňuje odhadnout nelegální trh jako celek v Evropě. Přestože by se příjmy z evropského trhu s úhořem daly odhadnout v rozmezí od 4,7 EUR do 31,4 milionu EUR, tyto odhady jsou považovány za „rozsáhlé nedostatečné vyjádření rozsahu tohoto jevu. Rostoucí úloha internetu při usnadňování obchodu s nelegálními produkty z volně žijících živočichů je důležitým rysem tohoto trhu, vzhledem k relativní snadnosti, kterou poskytuje při spojování prodejců s potenciálními kupci.

Obecně platí, že ztráta zdrojů je důsledkem nezákonné těžby dřeva a obchodu, nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu, nezákonné těžby a obchodu s nerosty/těžba, nezákonného obchodu a ukládání nebezpečného odpadu, nezákonného obchodu a pytláctví s rostlinami a jinými volně žijícími živočichy. Zahrnují nezákonné příjmy pocházející z trestných činů proti životnímu prostředí, ztrátu z legitimního podnikání a ztrátu příjmů vládám. Je zřejmé, že dopad těchto ztrát na ekonomiku a společnost obecně je enormní, i když dosti neurčitá část si stále prorazí cestu legitimní ekonomikou, například praním nebo jako spotřeba.

Náklady na neprovádění environmentálního acquis v EU se odhadují na 50 miliard EUR ročně. Mezi nákladové prvky patří mimo jiné náklady na životní prostředí a zdraví, nerealizované přínosy v zelených odvětvích, narušení trhu a administrativní náklady pro průmysl, za kterou jsou primárně odpovědné členské státy, a rozhodně se tedy nejedná o totéž jako o trestný čin proti životnímu prostředí.

Environmentální kriminalita může být vyvolána řadou důvodů, od osobních motivací zúčastněných aktérů až po slabiny institucionálních a legislativních mechanismů, kterých tyto aktéři využívají. Základní ekonomický přístup k environmentální kriminalitě je ten, který poskytuje nositel Nobelovy ceny Gary Becker.¹¹⁴ Potenciální pachatel je v tomto pohledu chápán jako racionální jedinec zvažující náklady a přínosy porušení. Environmentální kriminalita by tedy byla spáchána, pokud by přínosy (například odložená investice do úpravny vody) byly vyšší než potenciální náklady (pravděpodobnost odhalení a usvědčení násobená sankcí). Existuje však také mnoho trestných činů proti životnímu prostředí, které nejsou racionálním rozhodováním Beckerova typu. Mnoho ekologických trestných činů je ve skutečnosti spácháno také z neznalosti nebo z nepozornosti. Obecně se však uznává, že povaha těchto trestných činů s nízkým rizikem a vysokými zisky jsou jejich hlavními kořeny. Environmentální kriminalita je stejně důsledkem regulačních a regulačních selhání, kdy mnoho pachatelů využívá nedostatku vhodné regulace, nebo problémů s prosazováním stávajících regulací. Institucionální a regulační selhání udržují u pachatelů pocit beztrestnosti. Tento rys je charakterizován tolerantním prostředím, které pramení ze „špatné správy věcí veřejných a rozšířené korupce, minimálních rozpočtů pro policii, státní zastupitelství a soudy, nedostatečné institucionální podpory, politického vměšování a nízké morálky zaměstnanců, minimálních výhod pro místní komunity a rostoucí poptávky zejména v Asii. Rozdíly v regulačních přístupech mezi zeměmi mohou také motivovat k nezákonným aktivitám. Například potíže s monitorováním a odhalováním kriminálního jednání, různé definice nebo chápání toho, co představuje „odpad“, „nebezpečný odpad“ a „nelegální přeprava“ nebezpečného odpadu v jednotlivých zemích, vytvořily mezery, které zločinci zneužívají k obcházení pravidel, a zapojují se do nezákonného obchodu. Mezery v právních předpisech a

nedostatky na národní a mezinárodní úrovni znamenají, že rizika vymáhání práva, stíhání a odsouzení jsou nižší ve srovnání s jinými kriminálními aktivitami.

Souhra nabídky a poptávky na trhu může být také hlavní příčinou ekologické kriminality. Jedno schéma může odpovídat existenci poptávky po legálních produktech, která převyšuje stávající nabídku. Dalším schématem je existence poptávky po zcela zakázaných výrobcích, kde neexistují žádné legální alternativy. Environmentální kriminalita může stejně tak vyplývat z rozdílných nákladů buď mezi legálními a nelegálními produkty, nebo z rozdílů v nákladech na dodržování předpisů nebo spotřebitelských cenách v různých zemích, nebo alternativně k naplnění poptávky po nedostatkových produktech, pro které nejsou dostupné nebo přijatelné náhražky.

Z pohledu pachatelů je primární motivací pro environmentální kriminalitu očekávaný ekonomický zisk, zvláště když jsou výnosy vyšší než u obchodu prováděného v souladu s předpisy. Kromě toho mohou pachatelé považovat environmentální kriminalitu za prostředek, jak se vyhnout nákladům souvisejícím s dodržováním předpisů.

Obecně jsou do ekologické kriminality zapojeny různé typy pachatelů, včetně jednotlivců, společností, vládních institucí a neformálních zločineckých sítí. Zvažovaná oblast hraje velkou roli při kategorizaci těchto zločinců. Například aktéři nelegálního obchodu s volně žijícími a planě rostoucími druhy mají heterogenní profil, který se liší podle úrovně zapojení do dodavatelského řetězce a podle druhů volně žijících živočichů, s nimiž se obchoduje. Specifika v této oblasti zároveň vyžadují určitou úroveň dovedností a odborných znalostí k účinnému odchytu nebo pytláctví, přepravě a přepravě volně žijících živočichů za účelem nelegálního prodeje. **To vyvolává podezření, že mezi aktéry zapojené do nezákonných trhů s volně žijícími zvířaty patří i ti, kteří také působí v legální obchod. Podobně na trhu s nelegálním odpadem hrají důležitou roli úředníci, kteří využívají svého povědomí o složitém systému nakládání s odpady a mezerách v předpisech.**

Environmentální kriminalitu mohou také páchat skupiny organizovaného zločinu, které investují do národních a nadnárodních ekologických trestných činů, stejně jako teroristické skupiny využívající přírodní zdroje pro účely financování, jako je nezákonný obchod s dřevěným uhlím ze strany al Shabaab a nezákonný obchod s ropou ze strany ISIS.

Je důležité zdůraznit, že někteří zločinci se specializují na jeden nebo více trestných činů proti životnímu prostředí a k mnoha trestným činům dochází v rámci rozsáhlých specializovaných sítí, které přispívají k pohybu produktů a usnadňují finanční toky. Polykriminalita je ve skutečnosti na vzestupu, protože 40 % organizovaných zločineckých skupin hlášených v rámci SOCTA 2021 je zapojeno do více než jedné trestné činnosti. Tyto sítě se mohou lišit co do složitosti a sahat od kurýrů v hotovosti po sítě přední a skořápkové společnosti k přesunu finančních prostředků. 130 Zlepšení sběru dat také ukazuje, že kriminalita proti životnímu prostředí je stále více propojena s organizovaným zločinem. Různorodé skupiny se mohou zapojit do trestných činů proti životnímu prostředí jako součást širšího kriminálního podnikání zapojeného do různých kriminálních aktivit, jako je obchodování s lidmi, obchod s drogami, korupce a daňové úniky.

Jedním z klíčových rysů trestných činů proti životnímu prostředí je spoléhání se zločinců na „cominging“ (tj. míchání nelegálních kmenů, drahých kovů a kamenů a odpadních produktů s jejich legálními protějšky) v raných fázích dodavatelského řetězce. Nevýhodou této praxe je potíže s rozlišením mezi legitimními a nezákonnými finančními toky, což často vyžaduje hloubkovou koordinaci mezi orgány pro boj proti praní špinavých peněz (AML) a speciálně vyškolenými vyšetřovateli v oblasti životního prostředí, a to jak v tuzemsku, tak v zahraničí. Významnou roli hrají „politicky exponované osoby (často spojované s úplatkářstvím a korupcí), využívání složitých podnikových struktur a zprostředkovatelé (např. účetní, právníci atd.). Použití offshore jurisdikcí, aby se usnadnilo umístění a/nebo vrstvení finančních prostředků, také podtrhuje důležitost identifikace základních skutečných vlastníků.

Zločinci také stále častěji nacházejí sofistikované způsoby, jak obejít stávající předpisy. Zločinci upřednostňují podvody s uhlíkovými kredity namísto běžných podvodů s DPH nebo se zapojují do praní nelegálního tropického dřeva prostřednictvím buničiny a papíru, když se celní orgány zaměřují na kulaté kmeny nebo nábytek. Tyto zločinecké sítě se stále více zapojují do „bílých límečků“. “- zločiny, včetně korporátních zločinů, využívání tisíců fiktivních společností v daňových rájích, daňové podvody, dvojí započítávání, nesprávné stanovení ceny převodů, praní špinavých peněz, internetové zločiny a hackování, phishing/krádež identity, podvody s cennými papíry, finanční zločiny a podvodné zpětné získávání uhlíkové kredity, abychom zmínili několik, brání a brzdí rozvojové cíle napříč sektory na národní i globální úrovni.

Tento nadnárodní charakter také do určité míry ovlivňuje politická opatření. Podle studie, kterou v roce 2015 provedl INTERPOL mezi jeho členskými zeměmi, je environmentální kriminalita národní prioritou pro 80 procent respondentů, zatímco 60 procent zemí oznámilo nové trestné činy nebo nové způsoby operandi, což ukazuje na rostoucí sofistikovanost a přizpůsobení. nadnárodními skupinami organizovaného zločinu a 84 procent signalizovalo konvergenci mezi trestnými činy proti životnímu prostředí a jinými závažnými trestnými činy.

Účinky trestných činů proti životnímu prostředí mohou být četné a mnohostranné a často závisí na povaze trestného činu nebo na zemích a dotčená odvětví. Přímé dopady na životní prostředí běžně uznávány, ale stále více se zdůrazňují další dopady na zdraví, ekonomiku, bezpečnost a právní stát. I když by zločin, jako je nezákonná těžba dřeva, vedl k odlesňování, přispívá také k tomu, že lesní společenství zbavuje životně důležité živobytí a je hlavním přispěvatelem ke změně klimatu v důsledku následných ekologických problémů, jako jsou záplavy. Na druhou stranu trestný čin, jako je nezákonný rybolov, přispívá k širší řadě důsledků, od přímých ztrát příjmů až po nepřímé ekonomické ztráty, jako jsou příjmy a zaměstnanost, a také dopady na životní prostředí a socioekonomické dopady, jako je snížení živobytí a zabezpečení potravin.

Trestná činnost proti životnímu prostředí negativně ovlivňuje vodu, vzduch, půdu, stanoviště, což vše také ovlivňuje fyzické zdraví a pohodu lidí, flóru a faunu. Tato široká škála vážných škod zahrnuje, ale není omezena na ztrátu biologické rozmanitosti; znečištění vody a následné problémy veřejného zdraví; znečištění ovzduší a z toho vyplývající nárůst respiračních onemocnění, zhoršování stavu budov a památek; ztráta úrodnosti půdy, dezertifikace a hladomor, vyčerpání rybolovných zdrojů, nárůst

rakoviny kůže a očních chorob v určitých oblastech v důsledku úbytku ozónové vrstvy a nových chorob a rozšířenějších přenašečů chorob.

Kromě dopadů na životní prostředí a zdraví trpí celá ekonomika i dopady ekologické kriminality. Nezákonné přivlastňování si přírodních zdrojů, jako je dřevo, zlato, diamanty, rybolov, ropa nebo dřevěné uhlí, podkopává legální a udržitelné podnikání a správu věcí veřejných. Tyto druhy nezákonných činností vedou k nekalé soutěži, omezují zdroje a příležitosti pro komunity, společnosti a země k získání legitimních příjmů a mohou dokonce vést k neplacení legitimních daní. Zprávy odhadují, že přibližně 8–23 miliard USD ročních daňových příjmů je obcházeno kvůli trestným činům proti životnímu prostředí.¹⁴² Tyto ničivé účinky jsou akutnější v rozvojových zemích. Podle odhadů tyto země ztrácejí každý rok 91–259 miliard USD kvůli trestným činům proti životnímu prostředí, a jsou tak připraveny o příjmy, které by mohly přispět k naplnění rozvojových potřeb, jako jsou školy, investice do infrastruktury, zdravotní péče, zdravé a udržitelné ekonomické příležitosti a rozvoj podnikání.

Problematika ekologické kriminality však může mít za následek ještě širší dopady a hrozby pro lidskou bezpečnost a udržitelný rozvoj a některé trestné činy, jako je nelegální obchod s volně žijícími a planě rostoucími druhy, mohou být dokonce zdrojem financování nestátních ozbrojených skupin, terorismu a dalších konfliktů.

Environmentální kriminalita přesahuje hranice regionů a států a zasahuje všechny sektory společnosti. Často je spojena s vykořisťováním znevýhodněných komunit, porušováním lidských práv, násilím, konflikty, praním špinavých peněz, korupcí apod. Tento rozměr se promítá do zapojení skupin a sítí organizovaného zločinu působících nadnárodně. Environmentální kriminalita se skutečně značně rozšiřuje, pokud jde o všudypřítomnost a sofistikovanost.

Různorodost porušení je problémem pro odhalování trestných činů proti životnímu prostředí, které obvykle nemají bezprostřední oběť, což z nich činí takzvané „zločiny bez obětí“. Přesto, na rozdíl od všeobecného přesvědčení, trestné činy proti životnímu prostředí nejsou bez obětí, protože škody, které způsobují ekosystémy a životní prostředí přináší riziko onemocnění, ekologické katastrofy, nevratné změny klimatu, kontaminaci potravního řetězce, zkracuje délku života a může vést i ke smrti lidí. Absence přímé a zjevné oběti však vede k nedostatku hlášení a důkazů pravidelně poskytovaných v oblasti tradičních trestných činů, jako jsou loupeže nebo vraždy, ze strany obětí nebo svědků. **Ekologická kriminalita se jako taková kvalifikuje jako „skrytý trestný čin“, který není vždy vnímán jako hrozba nebo „skutečný“ zločin.** Tento zločin může být stejně lukrativní jako nelegální obchod s drogami a škody, které způsobí, jsou často součástí kumulativního procesu nebo nejsou okamžitě viditelné, ale střednědobé až dlouhodobé. Trestné činy proti životnímu prostředí lze také kvalifikovat jako „kontrolní zločiny“, protože jejich odhalení míra je přímo závislá na efektivitě kontrol národních, většinou správních orgánů, často spolu s orgány činnými v trestním řízení

Abychom plně porozuměli tzv. „zelené kriminologii“, je třeba prozkoumat pět důležitých bodů. Za prvé, koncept zelené kriminality musí být dobře definován. **Za druhé,** studium zelených zločinů vyžaduje jejich měření, aby bylo možné tyto studie legitimizovat a dát zeleným zločinům právoplatné místo, které si zaslouží mezi ostatními oblastmi kriminologie. **Za třetí,** studium zelených zločinů vyžaduje řešení právních předpisů a mechanismů vymáhání práva, které definují a kontrolují zelené

zločiny. Tyto trestné činy jsou definovány ve správních, regulačních a občanských zákonech, jakož i v trestních zákonech a na různých úrovních správy, a proto se odchyľují od tradiční právní definice trestného činu jako porušení trestního práva. Tento krok také zahrnuje prozkoumání sociální konstrukce zelených zločinů pomocí zákonů a předpisů v oblasti životního prostředí zahrnovat konflikty o zastupování vědeckých poznatků, firemních zájmů a zájmů obětí v těchto pravidlech. **Čtvrtá oblast** se zabývá věnováním správné pozornosti zeleným obětím. **Pátá oblast** týkající se zelené kriminologie se týká provádění rozsáhlejšího kvantitativního výzkumu s cílem dále legitimizovat tuto oblast.

Směrnice o environmentální kriminalitě (ECD) zůstává hlavním nástrojem zavádějícím trestněprávní opatření na ochranu životního prostředí. V roce 2020 přezkum ECD potvrdil mnoho nedostatků a nesrovnalostí a odhalil, že směrnice nedrží krok s vývojem práva EU v oblasti životního prostředí a zdá se, že není dostatečně vybavena k tomu, aby mohla reagovat na současné problémy v oblasti životního prostředí a výzvy.

Kvůli nedostatkům ECD nepřinesl očekávané výsledky na místě. Výsledkem je velmi nízký počet případů úspěšně vyšetřených a odsouzených trestných činů proti životnímu prostředí. Úrovně sankcí jsou také příliš nízké na to, aby byly skutečně odrazující, a nedostatek systematické přeshraniční spolupráce nepomohl k dosažení cílů směrnice.

Ani konvergence trestné činnosti proti životnímu prostředí s jinými trestnými činy, jako je korupce, praní špinavých peněz a organizovaný zločin, není v příslušných právních předpisech náležitě řešena.

Plán nutné transformační změny je stanoven v Evropské zelené dohodě. Zelená dohoda pro Evropu, která byla představena v prosinci 2019 jako základní pilíř těchto politik, uznává, že změna klimatu a zhoršování životního prostředí jsou existenční hrozbou pro Evropu a svět, a je odhodlána řešit tyto výzvy prostřednictvím přeměny EU na moderní, zdroje využívající efektivní a konkurenceschopnou ekonomiku. Prostřednictvím Zelené dohody se Evropská komise zavázala ke klimatické neutralitě do roku 2050, čímž položila základy pro revizi příslušných právních předpisů v oblasti klimatu a energetiky, aby byly v souladu s cílem snížit emise do roku 2030 alespoň o 55 % ve srovnání s úrovní z roku 1990. Tato politika bude implementována prostřednictvím všezahrnujícího balíčku „Fit for 55 Package“, „který se bude týkat od obnovitelných zdrojů až po energetickou účinnost v první řadě, budovy a také využití půdy, zdanění energie, sdílení úsilí a obchodování s emisemi a širokou škálu dalších částí. legislativy.“ Prostřednictvím Zelené dohody plánuje EK přezkoumat každý zákon a nařízení EU, aby byly v souladu s novými cíli v oblasti klimatu. V této souvislosti se EK snažila zapsat cíl klimatické neutrality do roku 2050 do závazných právních předpisů a v březnu 2020 přijala evropský zákon o klimatu, který vstoupil v platnost v červnu 2021.

Komplexní vize Evropského zeleného údělu uznává význam životního prostředí jako základního zdroje, a proto přesahuje jediný aspekt snižování emisí, aby přijala cestu odpovídající strategii EU pro biologickou rozmanitost do roku 2030 a strategii od farmy až po vidličku, aby byla umožněna ochrana, zachování a obnova přírodních zdrojů a ekosystémů. Sdělení Green Deal a strategie biologické rozmanitosti stanoví celou řadu opatření na ochranu životního prostředí, která se vzájemně posilují a ovlivňují a spojují je v holistickém přístupu.

V rámci Strategie bezpečnostní unie EU a Strategie EU pro boj proti organizovanému zločinu na období 2021–2025 se posouzení a revize směrnice o trestné činnosti proti životnímu prostředí z roku 2008 ukázala jako klíčová opatření pro boj proti trestné činnosti proti životnímu prostředí prostřednictvím trestního práva.

Směrnice 2008/99/ES byla přijata v roce 2008 a zavedla opatření týkající se trestního práva za účelem účinnější ochrany životního prostředí. Cílem ECD bylo poskytnout společná minimální pravidla pro doplnění režimu správních sankcí o trestněprávní sankce. Uvádí širokou škálu trestných činů, které spadají pod environmentální trestnou činnost, pokud jsou nezákonné a spáchané úmyslně nebo přinejmenším z hrubé nedbalosti. To zahrnuje nezákonné činnosti, jako je vypouštění, emise nebo vypouštění látek do ovzduší, půdy nebo vody; shromažďování, přeprava, využití nebo odstraňování nebo přeprava odpadu, pokud jsou tyto činnosti prováděny v rozporu s příslušnými zákony a způsobují nebo mohou způsobit smrt nebo vážné zranění jakékoli osobě nebo značné škody. Pro účinné provádění jsou členské státy povinny stanovit účinné, přiměřené a odrazující trestní sankce za příslušné trestné činy. ECD rovněž předpokládá odpovědnost fyzických i právnických osob; odpovědnost právnických osob může mít povahu trestní nebo netrestní.

Kriminalizace podle ECD se zaměřuje na protiprávní jednání, které se týká porušení povinností stanovených v 72 právních předpisech EU uvedených ve dvou přílohách směrnice nebo v jakémkoli aktu členských států, který takovou právní úpravu provádí. Článek 3 ECD uvádí seznam jednání, která jsou kriminalizována, když jsou spáchána „protizákonně“.

Publikováno v říjnu 2020, závěry revize směrnice potvrdily nedostatky a nesrovnalosti, které byly opakovaně uváděny v literatuře. Na jedné straně zpráva zdůraznila, že směrnice o environmentální trestné činnosti nedrží krok s vývojem práva EU v oblasti životního prostředí a zdá se, že není dostatečně vybavena, aby mohla reagovat na současné problémy v oblasti životního prostředí a problémů. V tomto ohledu významné trestné činy související s oblastmi, jako je nezákonný obchod se dřevem nebo nezákonná recyklace lodí, nespádají do oblastí působnosti ECD. Na druhou stranu ECD v některých ohledech nebyl dostatečně jasný, aby vyvolal vhodnou reakci, pokud jde o provádění a vymáhání. Směrnice sice vyžaduje, aby členské státy začlenily do svých vnitrostátních ustanovení trestní sankce, které jsou účinné, přiměřené a odrazující, regulační reakce členských států však neřeší problémy, které jsou v sázce. Vyplývá to z poměrně obecné formulace v samotném ECD a nepřesnosti, pokud jde o úrovně a druhy sankcí, a nezahrnutí otázek souvisejících s odhalováním nebo stíháním trestných činů proti životnímu prostředí. V důsledku toho ECD nepřinesl očekávaný výsledek.

V posledním desetiletí to skutečně vedlo k velmi nízkému počtu případů trestných činů proti životnímu prostředí, které byly úspěšně vyšetřeny a odsouzeny. Úrovně sankcí byly také příliš nízké na to, aby byly skutečně odrazující, a nedostatek systematické přeshraniční spolupráce nepomohl k dosažení cílů směrnice. Kromě toho zpráva poukázala na značné nedostatky ve vymáhání práva ve všech členských státech a na všech úrovních řetězce vymáhání práva (policie, státní zastupitelství a trestní soudy), jakož i na nedostatky, pokud jde o přidělování zdrojů, jakož i na absenci zastřešujících vnitrostátních strategií pro bojovat proti trestné činnosti proti životnímu prostředí, která zahrnuje všechny úrovně řetězce prosazování a multidisciplinární přístup.

Neexistence jasnější definice trestných činů proti životnímu prostředí a klíčových pojmů používaných ve směrnici, jako je „podstatná škoda“, je také příčinou rozdílů ve výkladu mezi tvůrci politik a soudci a může být rovněž jedním ze zdrojů rozdílů v provádění ve všech členských státech. Koordinace a výměna informací v rámci členských států a mezi nimi, zejména mezi správními orgány a donucovacími orgány, byla rovněž shledána nedostatečnou.

Za hlavní nedostatek ECD z roku 2008 je také označena neschopnost stíhat zločinecké korporace za trestné činy proti životnímu prostředí. ECD v zásadě stanoví, že členské státy musí zajistit, aby právnické osoby (společnosti) byly zodpovědné v případě spáchání trestného činu v jejich prospěch osobou s vedoucím postavením ve společnosti. Členské státy dosud nedefinovaly použití tohoto ustanovení. Složitost trestní odpovědnosti právnických osob je dále komplikována nadnárodní povahou mnoha nelegálních obchodů a kriminálních aktivit, které se překládají ve společnostech s ručením omezeným, offshore společnostech, dceřiných společnostech, holdingech, zápisech do obchodního rejstříku, to vše v různých zemích, ale formálně pod kontrolou jednoho podniku. Rozdělení podnikové struktury mezi země a v různých formách je nejen běžným způsobem, jak těžit z velkorysých daňových režimů právnických osob, ale také vytvořit příležitost ochránit mateřskou společnost před jejími povinnostmi.

Kromě toho existuje velký nedostatek, pokud jde o shromažďování úplných a spolehlivých údajů. Tento nedostatek spolehlivých statistik je také hlavní překážkou v boji proti ekologické kriminalitě. Z tohoto důvodu návrh nové směrnice o trestné činnosti proti životnímu prostředí z prosince 2021 výslovně stanoví, že členské státy budou shromažďovat statistické údaje pro sledování účinnosti svých systémů pro boj s trestnými činy proti životnímu prostředí.

Nedostatek konsolidovaných údajů brání analýze rozsahu nezákonných činností v oblasti životního prostředí a přispívá k mezerám v přijímání vhodných strategií pro boj s kriminalitou. Podobně nedostatek spolehlivých, přesných a úplných statistických údajů o řízeních o trestných činech v oblasti životního prostředí v členských státech je hlavní překážkou nejen pro hodnocení EK, ale také pro sledování účinnosti vnitrostátních opatření ze strany tvůrců politik a odborníků z praxe.

Ve vztahu ke směrnici bylo poukázáno na šest hlavních nedostatků:

1. Oblast působnosti směrnice je zastaralá a je definována složitým způsobem, což brání účinnému vyšetřování, stíhání a přeshraniční spolupráci.
2. Směrnice obsahuje několik nejasných definic používaných pro popisy trestných činů proti životnímu prostředí, které mohou bránit účinnému vyšetřování, stíhání a přeshraniční spolupráci.
3. Úrovně sankcí nejsou podle stávající směrnice ve všech členských státech dostatečně účinné a odrazující.
4. Nedostatečná vnitřní a přeshraniční spolupráce a koordinace v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí mezi členskými státy brání účinnému vyšetřování a stíhání.
5. Nedostatek spolehlivých, přesných a úplných statistických údajů o řízeních o trestných činech v oblasti životního prostředí v členských státech brání tvůrcům politik a odborníkům z praxe ve sledování účinnosti jejich opatření.

6. Neefektivní řetězec vymáhání: kriminalita v oblasti životního prostředí není účinně upřednostňována, odhalována, vyšetřována, stíhána a sankcionována kvůli neefektivnímu fungování řetězce prosazování.

Jednou z cest může být zřízení úřadu zeleného evropského veřejného žalobce. Podle evropského veřejného žalobce je úřad zeleného evropského veřejného žalobce nezbytný ze tří hlavních důvodů:

(1) Zajistit účinnou ochranu životního prostředí prostřednictvím trestního práva:

I když tuto ochranu v současnosti poskytují vnitrostátní soudní orgány, tyto orgány do této oblasti, která je považována za příliš technickou a složitou, investují málo. Poukázal na skutečnost, že trestná činnost proti životnímu prostředí představovala v letech 2014 až 2018 méně než 1 % činnosti Eurojustu, a zdůraznil, že například v případě Dieseltgate týkající se Volkswagenu nemohl zásah Eurojustu zabránit neuspokojivé koordinaci mezi justičními orgány dotčených zemí.

(2) Zajistit harmonizovanou trestní reakci ve všech členských státech:

Navrhovaná revize ECD z roku 2008, včetně definice „evropské trestní politiky“ zůstává v podstatě „součástí klasického mezivládního rámce“, který navzdory podpoře přeshraničního vyšetřování v nadnárodních případech, se zabývá pouze „Koordinací a spoluprací v rámci členských států“ a „Národní strategií“. Zelený žalobce je proto nezbytný, aby překročil tento cíl harmonizace vnitrostátních právních předpisů, aby bylo možné dosáhnout harmonizace trestního stíhání v oblasti trestných činů proti životnímu prostředí ve všech členských státech.

(3) Strategicky a politicky zviditelnit ochranu životního prostředí prostřednictvím trestního práva vytvořením „Evropského veřejného pořádku v oblasti životního prostředí“:

Zelený žalobce by „vyřešil“ problém spleti mnoha různých vnitrostátních zákonů, trestný čin proti životnímu prostředí spadající do pravomoci EPPO by byl jasně a jednotně definován na úrovni EU, eliminovalo by se riziko „forum shopping“ stejně jako nejasnost. současné právní úpravy a z toho vyplývající nedostatek právní jistoty. Vymezení sankcí s jednotným prahem na úrovni EU by rovněž usnadnilo používání nástrojů vzájemného uznávání. Přesné vymezení vyšetřovacích pravomocí úřadu EPPO na úrovni EU by usnadnilo shromažďování důkazů, a zajistilo tak účinnější vyšetřování pachatelů trestných činů proti životnímu prostředí. A konečně, problémy spojené s omezenými pravomocemi Eurojustu a Europolu a neochotou členských států požádat o podporu dvou agentur EU by překonala EPPO, která by měla pravomoc samostatně iniciovat vyšetřování a stíhat pachatele závažných a křížových činů.

Finanční kriminalita (včetně podvodů, praní špinavých peněz, krádeže, úplatkářství a korupce, kyberkriminalita a moderní otroctví) a zelená kriminalita (včetně obchodování s volně žijícími a planě rostoucími druhy a trestné činnosti proti životnímu prostředí) spolu často úzce souvisí. Ve skutečnosti jsou tyto trestné činy součástí složitých mechanismů, které zločinecké sítě často využívají k ukrytí svých aktivit v rámci komplexních sítí zákazníků nebo třetích stran, dodavatelů, prodejců a partnerů.

Povaha „konvergence zločinů“ byla úředníky z environmentálních a policejních agentur na regionálních a mezinárodních vyšetřovacích setkáních uváděna jako jeden z největších problémů

kvůli jeho složitosti a výzvám ve všech fázích vymáhání, od odhalování a narušování až po likvidaci zločinců. syndikáty. V souvislosti s trestnou činností proti životnímu prostředí interní přezkum všech operačních činností provedených v roce 2015 ze strany INTERPOLU v reakci na znečištění, divokou zvěř, lesnictví a rybolov odhalil, že složitost spojená s dalšími zapojenými typy trestné činnosti je skutečně velkou překážkou pro zákon. donucovací orgány a orgány pro životní prostředí, aby zastavily trestnou činnost vůči životnímu prostředí. V mnoha případech se donucovací orgány ne vždy zabývají porušováním vnitrostátních nebo mezinárodních zákonů, konkrétně ve vztahu k trestné činnosti proti životnímu prostředí, ale úřady jsou spíše konfrontovány se zločinci, kteří se dopustili jiných trestných činů, jako jsou vraždy, praní špinavých peněz, daně úniky, korupce, pirátství, padělání, korporátní podvody a obchodování s drogami nebo střelnými zbraněmi – ale hlavní hybnou silou je zneužívání životního prostředí. Další komplikace nastávají, když se tyto křížové trestné činy vyskytují nadnárodně a zahrnují více jurisdikcí v různých právních rámcích. Současný vývoj skutečně ukazuje, že ekologické komodity se pašují nejen nadnárodně, ale také transkontinentálně. I když jsou toky vnitřně spojeny s povahou komodity, identifikované trendy odhalují velké kriminální dodavatelské řetězce, které zahrnují různé subjekty, od Afriky po Asii a včetně důležitých přístavů v Evropě, jako jsou Antverpy (Belgie), Hamburk (Německo) nebo Rotterdam (Nizozemsko).

Navzdory četným regulačním snahám se zdá, že kriminalita v oblasti životního prostředí nadále roste. Jeho zařazení do priorit na úrovni Evropské unie je významným krokem v souladu s rozsahem tohoto jevu. Všechny prostředky, které jsou nasazeny, však musí brát v úvahu hlavní aspekt těchto zločinů, který spočívá v neúnavném hledání snadného zisku a zakořeněné víře, že zavedené zločinecké systémy jsou dostatečně obratné a organizované, aby unikly odhalení, a tedy i trestu. Jasným příkladem těchto klíčových témat napříč trestnými činy proti životnímu prostředí je spoléhání se zločinců na „kombinaci“ (tj. míchání nelegálních kmenů, drahých kovů a kamenů a odpadních produktů s jejich legálními protějšky) v raných stádiích dodavatelských řetězců, což ztěžuje rozlišení mezi legitimními a nezákonnými finančními toky. Zapojení politicky exponovaných osob (často spojených s úplatkářstvím a korupcí) a zprostředkovatelů (např. účetní, právníci atd.) v těchto spletutých sítích, jakož i využívání složitých podnikových struktur poskytuje úrodnou půdu a přispívá k udržení ekologické zločiny. Zatímco mnoho „tradičních“ akcí v boji proti ekologické kriminalitě se zaměřovalo na kontrolní mechanismy zaměřené na odhalování trestné činnosti a zabavení uloupených zdrojů, moderní nástroje pochopily potřebu řešit základní příčiny tohoto jevu. Environmentální kriminalita bude nadále narůstat, dokud vnímané nebo skutečné „přínosy“ převažují nad riziky. Nadnárodní kriminalita obecně bude nadále růst, dokud bude zpochybňováno paradigma vysokých zisků a nízkých rizik. Zatímco zákaz nelegálních komodit je důležitý, trestné činy motivované ziskem, jako jsou trestné činy proti životnímu prostředí, vyžadují větší důraz na peníze, které by umožnily snížit zisky a zintenzivnit rizika.

Reakce na prosazování práva již nemohou řešit trestnou činnost proti životnímu prostředí izolovaně od jiných trestných činů, ale musí uznat, že trestná činnost proti životnímu prostředí je průřezovou trestnou činností. Existuje mnoho dalších nezákonností, které doprovázejí, napomáhají nebo vyplývají z trestné činnosti proti životnímu prostředí, a zdůrazňují, že konvergence trestných činů je hlavním faktorem, který umožňuje kriminalitu proti životnímu prostředí.

Tato vzájemná provázanost ukazuje, že tradiční linie separace již nevyhovují zvyšující se složitosti ekologické kriminality a její konvergence s jinými trestnými činy. Je zřejmé, že environmentální kriminalita může souviset například s podvody a praním špinavých peněz. Na jedné straně může EK pro trestné činy proti životnímu prostředí stejně tak implikovat praní špinavých peněz, organizovaný zločin a další závažné trestné činy (jako jsou daňové podvody). Nicméně, na druhou stranu, výnosy různých organizovaných trestných činností by také mohly být začleněny do ekologické kriminality. Zločinecké sítě zřejmě perou výnosy ze svých mafiánských aktivit, a to i v ekologických podnicích, jako je obchodování s odpady, nelegální provoz lomů, kriminalita na divoké zvěři nebo dokonce výstavba větrných elektráren.

Kvůli zvláštnostem souvisejícím s trestnými činy proti životnímu prostředí je obzvláště náročné zajistit řádné vymáhání práva v této oblasti. Je známo, že opatřením proti těmto zločinům brání složitost kriminálního dodavatelského řetězce. Jak bylo zmíněno dříve, pachatelé vnímají vysoce atraktivní oblast, protože spoléhají na nízké nebo slabé vymáhání, podporované charakterem „nízkého rizika, vysokého zisku“ a složitostí kriminálního řetězce, což jsou hlavní překážky pro vysledování trestné činnosti zpět do jim.

Specifické rysy trestných činů proti životnímu prostředí způsobují, že jsou méně viditelné a obtížněji řešitelné než jiné trestné činy, protože jsou hůře zjištělné než většina osobních nebo majetkových trestných činů. Kromě toho jsou tato porušení v některých případech výsledkem kumulativního procesu nebo mají účinky, které jsou viditelné až po určité době poté, co došlo k trestnému činu. Například neprůhledné praktiky, jako je využívání zprostředkovatelů a třetích stran kulatiny, které nejsou schopny vysledovat původ dřeva, umožňují praní nezákonné kulatiny, která je následně uváděna na trh se dřevem. Tato otázka sledovatelnosti dřeva je zásadní překážkou pro účinnou podnikovou odpovědnost a odpovědnost.

Vzhledem k výzvám tohoto jevu a závazku EU vůči odolnosti naší planety uznala Evropská rada v posledních letech trestný čin proti životnímu prostředí za jednu z hlavních hrozeb pro bezpečnost EU. Posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU z roku 2021, které předložil Europol, vedlo členské státy k tomu, aby označily trestnou činnost proti životnímu prostředí za jednu z 10 priorit trestné činnosti. Tato nutnost je znovu zdůrazněna „bojovat proti zločineckým sítím zapojeným do všech forem trestné činnosti proti životnímu prostředí, a zejména proti těm, které jsou schopny infiltrovat legální obchodní struktury nebo zakládat vlastní společnosti, aby usnadnily jejich zločiny“.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.

Evropská komise na konci roku 2019 položila základy nové růstové strategie pro Evropu, jejímž cílem je řešit existenční hrozbu změny klimatu. V tomto rámci Evropská zelená dohoda zaujímá přední postavení a připravuje cestu pro změny pro moderní, na zdroje efektivní a konkurenceschopné hospodářství EU. V rámci opatření zaměřených na klimatickou neutralitu v roce 2050 byl zdůrazněn význam ochrany finančních zájmů EU. V této souvislosti se Evropská komise snažila posílit boj proti trestné činnosti proti životnímu prostředí, zejména přijetím přísnějších trestněprávních opatření. Environmentální trestné činy jsou známé svými ničivými dopady na životní prostředí, lidské zdraví nebo ekonomiku, ale jsou také stále častěji upozorňovány kvůli jejich rostoucímu rozsahu. Jak správně zdůrazňuje Agentura pro vyšetřování životního prostředí, kriminalita v oblasti životního prostředí „je

přínejmenším stejně závažná jako jakýkoli jiný zločin ovlivňující dnešní společnost. V rozporu s mnoha mezinárodními smlouvami je hlavním motivem zločinu proti životnímu prostředí až na vzácné výjimky finanční zisk a jeho charakteristiky jsou až příliš známé: organizované sítě, propustné hranice, nelegální migrace, praní špinavých peněz, korupce a vykořisťování znevýhodněných komunit.

Navrhovaná nová trestněprávní opatření má posílit stávající opatření k zajištění většího souladu a v konečném důsledku i lepší ochrany a zlepšení stavu životního prostředí. Posouzení dopadů ECD z roku 2008 skutečně odhalilo mnoho nedostatků, které je třeba ještě vyřešit, aby bylo možné účinně vymáhat trestněprávní opatření. ECD z roku 2008 je mimo jiné zastaralá a obsahuje mnoho nejasných definic, které brání účinnému vyšetřování, stíhání a přeshraniční spolupráci. Úrovně sankcí nebyly ve všech členských státech považovány za dostatečně účinné a odrazující a řetězec prosazování byl shledán stejně neúčinným. Pro zlepšení sběru údajů jsou systematické údaje o trestných činech proti životnímu prostředí, jejich prosazování a postihování v celé Evropské unii stále neúplné, neúplné a nejednotné.

Nedostatek jasné definice samotné trestné činnosti proti životnímu prostředí je skutečně příčinou rozdílů ve výkladu a může být také jedním ze zdrojů rozdílů v provádění mezi členskými státy, pokud jde o vyšetřování a stíhání, a může také bránit přeshraniční spolupráci. Tato nejasnost brání předvídatelnosti a právní jistotě. V novém návrhu EK „navrhuje přenést seznam trestných činů zahrnutých v článku 3 směrnice ECD z roku 2008 s nezbytnými upřesněními a úpravami, který zahrnuje: závažné trestné činy znečištění; nelegální nakládání s odpady a přeprava odpadů; provoz zařízení, ve kterých se provádějí nebezpečné činnosti nebo se skladují nebo používají nebezpečné látky; trestné činy související s výrobou, výrobou, zpracováním, manipulací, používáním, držením, skladováním, přepravou, dovozem, vývozem nebo likvidací radioaktivního materiálu; trestné činy v oblasti volně žijících živočichů, včetně nezákonného zabíjení, ničení, držení nebo odebrání exemplářů druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, nezákonného obchodování s volně žijícími živočichy a planě rostoucích rostlin a poškozování stanovišť; nezákonná výroba, uvádění na trh, dovoz, vývoz, používání, emise nebo uvolňování látek poškozujících ozonovou vrstvu. Z hlediska komplexní strategie nutnost řešit tyto kategorie trestných činů prostřednictvím trestních sankcí potvrdily závěry Rady, které pro Evropskou multidisciplinární platformu proti hrozbám trestné činnosti stanoví priority EU v boji proti závažné a organizované trestné činnosti (EMPACT) 2022–2025.

Směrnice PIF zavádí společná pravidla na ochranu finančních zájmů EU tím, že harmonizuje nejen definice, ale také sankce, pravidla soudní příslušnosti a promlčecí lhůty trestných činů, na které se vztahuje. Mezi „trestné činy PIF“ však nepatří trestná činnost proti životnímu prostředí.

Kromě toho, navzdory chvályhodnému regulačnímu úsilí, většina procesů dostatečně nebo jasně neintegruje finanční zájmy Evropské unie, které jsou poškozeny trestnými činy proti životnímu prostředí. Revize ECD z roku 2008, která přinese mnoho pozitivních regulačních změn, se navíc dostatečně nezabývá určitými vnitřními charakteristikami trestných činů proti životnímu prostředí, jako jsou aspekty související s nadnárodností. Přesto je tato nadnárodní povaha trestných činů proti životnímu prostředí nedílnou součástí většiny trestných činů proti životnímu prostředí a je také spojena s dalšími trestnými činy, které přispívají k udržení zelené kriminality. Konvergence trestných činů se netýká pouze korupce jako hlavního činitele ekologické kriminality, ale také praní špinavých peněz a organizovaného zločinu. I když má EU specifické právní předpisy pro každý z těchto trestných činů,

jasné vazby na trestné činy proti životnímu prostředí často chybí, i když trestný čin proti životnímu prostředí byl v návrhu 6. směrnice o boji proti praní peněz definován jako predikativní trestný čin praní peněz.

Závěrem jsou učiněna následující doporučení:

- Prosazovat společnou definici trestných činů proti životnímu prostředí ve všech členských státech EU, která by pomohla vypracovat pokyny k legislativním rámcům a donucovacím opatřením.
- Stejně jako u jiných trestných činů by řádná kategorizace trestných činů proti životnímu prostředí jako „závažných trestných činů“ měla být považována za základní základ pro politické reformy.
- Podporovat větší harmonizaci dalších klíčových konceptů trestního práva v oblasti životního prostředí v členských státech EU, aby byl zajištěn konzistentnější přístup.
- Vyvinout závazné mechanismy pro oznamování trestných činů proti životnímu prostředí a souvisejících porušení s cílem zlepšit shromažďování údajů. K řízení regulačních opatření v souladu s velikostí problému jsou potřebné spolehlivé a úplnější statistiky.
- Evropský zelený žalobce nezaujímá přední místo v krátkodobé politické agendě EU. Doporučuje se ale zvážit nutnost přechodného řešení zaměřeného na zmocnění nadnárodního orgánu k doplnění úsilí členských států o prosazování a usnadnění spolupráce a vyšetřování přeshraničních trestných činů proti životnímu prostředí.
- Aby se zohlednila konvergence trestné činnosti, je nutný holističtější přístup k řešení trestné činnosti proti životnímu prostředí. V tomto ohledu je účinná víceoborová spolupráce, která by měla rovněž usilovat o sladění příslušných správních, donucovacích a soudních orgánů.
- Uznat trestný čin proti životnímu prostředí jako závažný trestný čin a formu organizovaného zločinu. To by rozšířilo rozšíření vyšetřovacích nástrojů a usnadnilo přeshraniční spolupráci.
- Podporovat, usnadňovat a financovat větší spolupráci mezi členskými státy s cílem zajistit účinnou reakci na nadnárodní povahu trestných činů proti životnímu prostředí.
- Dále podporovat zapojení občanské společnosti zvyšováním povědomí a zvyšováním transparentnosti
- Lépe kontrolovat dodržování povinností povinných osob v oblasti náležité péče. To by rovněž přispělo k podpoře finančního vyšetřování, a nakonec i trestního stíhání.